

BREDASCHE

Woensdag

N E D E R L A N D E N.

Breda, — 14 Januarij.

Het aauzams gestrengc jaargetijde heeft tot zelfs op de hogge regering invloed. Aan hetzelfde is ongetwijfeld toe te schrijven, dat, in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, welke op gisteren belegd was, slechts 34 leden zijn opgekomen, zoo dat, het aantal leden niet genoegzaam zijnde, de vergadering tot maandag aanstaande uitgesteld is. De in de vergadering tegenwoordige leden zullen zich inmiddels, in de afwezigheid, met het voorgedragen Tarief der regten van in- en uitvoer en met het wetboek van strafregt bezig houden. Een onzer correspondenten uit 's Gravenhage schrijft ons het volgende:

Men zegt, dat de uitgave van het blad *de Nederlandsche Gedachten* eerlang zal worden gestaakt. Ik kan voor de waarheid van dit gerucht niet instaan, en ben evenmin in staat, om te melden, waarom die uitgave zou gestaakt worden. Ik zoude het jammer vinden, wanneer het ware uit gebrek aan aanmoediging. Immers, hoezeer men ook niet in allen opzichten het gevoelen van dat blad moge zijn toegedaan, gebiedt echter de onpartijdigheid, te erkennen, dat het uitmuntende hoedanigheden bezit en aan de goede zaak wezenlijke diensten heeft bewezen. Ik ken er geen, hetwelk zulk eenen gelijkmatigen, vasten tred houdt, altijd hetzelfde doel voor ogen heeft, met de ware beoelvingen der factie zoo bekend is en dezelve zoo juist heeft afgeschilderd. Ook om deszelfs kernachtigen, dikwijls wegslependen stijl verdient dit blad allen lof. Kortom ik zou het voor een wezenlijk verlies rekenen, wanneer de redactie der *Nederlandsche Gedachten* hare taak, in deze nog zeer gewigtige omstandigheden, liet varen.

In de *Gazette des Pays-Bas* van den 16den dezer, hebben wij ons artikel van denzelfden dag, wegens de ambtsbeschikkingen van den Graaf de Grunne, bevestigd gevonden. Het doet ons echter leed, dat de *Gazette* daarbij de kwade trouw der factie niet beter doet uitkomen. Het is hare taktiek, om zulke te regt wijzigen met stilzwijgen voorbij te gaan. Van daar, dat wij het zoo gevaarlijk vinden, om haar, zelfs onbedachtelijk, de wapenen in handen te geven. Zoo heeft de *Courrier des Pays-Bas*, in nummer 15, gebruik gemaakt van hetgeen het *Advertentie-blad*, omtrent het besluit van 8 Januarij had aangemerkt; doch de *Courrier* wacht zich wel, dat blad aan te halen, wanneer hetzelfde soms de zaken, door den *Courrier* te voren behandeld, in het ware licht plaatst. Uit dat oogpunt bevreemde het ons mede, in de *Noordstar* van laatleden vrijdag, een artikel te vinden, waarin zij hare gezindheid aan den dag legt, om met den *Courrier en Consorten* de handen in één te slaan, en de *Courrier*, met zijden aanhang, op gelijke lijn stelt met de welgezinden van het Noorden. Nog een weinig vooringenomenheid minder, zegt de *Noordstar*, ter zelfder plaatse, » en de Unie is gesloten. » Goede Hemel! zou de *Noordstar* in ernst eene Unie met de zuidelijke *Courriers*, hetzij des *Pays-Bas*, hetzij de *la Meuse*, mogelijk achten. Neen! daarvoor zal zij toch haar licht niet willen laten schijnen! zoo lang hare zinspreuk, *pro lege, rege et grege*, blijft, zoo als wij die van den *Observateur* toejuichten, komt ons zulk eene unie niet mogelijk voor. Het geldt ook hier waakt en strijdt!

Het door den *Courrier* c. s. zoo gretig verspreide gerucht, als of de wachten te Mons verdubbeld, en de soldaten met scherpe patronen voorzien zouden geworden zijn, een gerucht, waarmede wij, in ons vorig nummer, de vrijheid genomen hebben, de gek te scheren, wordt thans, door den *Observateur du Hainaut*, stellig tegengesproken. Te Mons heeft hoegenaamd niets buitengewoons onder de troepen plaats gehad, dan dat er, des 'smorgens van den 1sten Januarij, 130 man van de bezitting uitgetrokken zijn, om een dergelijk detachement af te lossen, bestemd, om de dou-

den 20 Januarij.

anen bij te staan. De scherpe patronen, waarvan die troepen voorzien zijn, zullen derhalve alleen strekken, om de zoodanigen te rijg te draven, die gewapenderhand mochten trachten, om de heid schade aanbrengende goederen in te voeren.

— Volgens schrijven uit Berlin, heeft de keizer van Rusland den generaal van Suchtelen III met de Sint-Anna-orde van de eerste klasse begiftigd.

— Brieven van Londen melden, dat lady *Cunningham*, met overhaasting, Windsor verlaten heeft. De koning is deswegens onvertroostelijk. Hoogstdezelve had, volgens die brieven, den hertog van *Wellington* verzocht, dezen twist met de lady, waarvan de oorzaak opbekend is, bij te leggen; doch de hertog had zulke geweigerd, zeggende, dat hij zich niet met 's Konings afzonderlijke zaken kon bemoeijen.

— Eenige hoofden van zekere factie zouden, volgens den *National*, de zeldzame stoutheid gehad hebben van diplomatieken agent te polsen, om van hem te vernemen, wanneer zij eens tot eenen gewapenden opstand mochten komen op den bijstand van het kabinet der Tuilleries zouden kunnen rekenen. Deze agent zou hun, alvorens hen ter deure te hebben doen uitzetten, geantwoord hebben: » dat de koning van Frankrijk, zijn soeverein, met verontwaardiging en droefheid, aan schouwde, hetgeen, sedert een jaar, in de Nederlanden voorviel, » en dat, indien zijn bondgenoot koning *William*, ten gevolge » zijner voorbeeldeloze zachtmoedigheid, zijnen bijstand tot het » breidelen van eenige oproerigen noodig mogt hebben, hij al » toos gereed zou zijn, dien te verleenen.

Datzelfde blad verzekert, dat een onzer aanzienlijkste afgevaardigden, van den graaf de C*** sprekende, gezegd zou hebben, dat, indien er een Hooge Raad bestond, de graaf wel eens, volgens de bestaande wetten, voor denzelfden, wegens eene gewigtige zaak, in regten zou kunnen betrokken worden, eene zaak, voor welke gezegde afgevaardigde geweigerd heeft, zich voor het tegenwoordige uit te laten, hetgeen schijnt aan te duiden, dat hij zich voorbehoudt, zulks naderhand, bij tijd en wyle, te doen; hij zou er niet te min hebben bijgevoegd, dat, indien het waar was, dat de graaf beschikkingen maakte, om zich buitenslands neder te zetten, hij, voor zijne persoonlijke veiligheid, zeer wel doen zou.

— De ondervinding is de beste leermeesteres, zegt een hollandsch spreekwoord. Deze ondervinding leert ons, dat wij den Noord-Brabander reeds te veel eer aangedaan hebben, door ons met hem in te laten, en deze les willen wij niet veronachtzamen. Dit is derhalve de laatste reis, dat wij ons verledigen, om van zijne verachtingwaardige aantijgingen niet te nemen. Wij verwijzen dit naklappend blaadje naar onze Courant van Zaterdag, en zeggen alleen ten slotte: » Gerrit, Gerrit » houdt u bij de taak, voor welke de natuur u geheel be » stemde, dat is anderen na te klappen; zoodat » » daar buiten treedt en beproeft, een eigen lied te zingen, » » kalt gij. » — En nu nog een spreekwoord, dat wij ons ten nutte zullen maken: Stoort u aan het schoppen van een ezel niet.

— De rapporten van den luitenant-Generaal de *Roos*, omtrent de krijgsverrigtingen tegen de muitelingen, omtrent den 19 September, op Batavia ontvangen, zijn, over het geheel genomen, gunstig. De muitelingen houden nergens stand, maar gaan met hun oude stelsel voort, namelijk, om door het gestadig jagt op hen te laten maken, onze soldaten af te matten.

— Wij ontvangen, onder het afdrucken dezer, de engelsche brieven van den 15. Dezelve behelzen geen ander nieuws van enig aanbelang, dan dat, volgens het zeggen van den *Morning-Chronicle*, prins *Leopold* de soevereiniteit van Griekenland zou van de hand gewezen hebben. Volgens de Lissabonsche berigten was dom *Miguel* op het punt van zijnen gunsteling, den barbier *Perez*, bij zijnen persoon terug te roepen.

Mengelingen.

AAN DE NOORDSTAR,

naar aanleiding van hare beschouwingen der

WET OP DE DRUKPERS. (*)

In een artikel, geplaatst in het nummer van den 18den der vorige maand, deelt de *Noord-Star* eenige algemeene beschouwingen mede, ter gelegenheid van het, bij de Tweede Kamer, aangehangige ontwerp van wet op de drukpers.

Deze beschouwingen zijn voornamelijk tegen de beweeggronden gericht, welke dit ontwerp hebben doen voordragen. De *Noord-Star* vindt het ondoelmatig, de drukpers aan te grijpen, en tevens acht zij zulks overbodig bij het bestaan van wettelijke bepalingen, die niet zijn toegepast geworden, ofschoon dit had kunnen geschieden. Het gemelde blad acht deze beschouwingen van zoo veel gewicht, dat het er de aandacht van de regering bijzonder op wenscht te vestigen, en schroomt niet haar de woorden van *Chateaubriand* te ontfangen: *c'est une misérable politique qui fait qu'un gouvernement se resserre, quand l'esprit public s'étend; c'est vouloir inscrire un grand cercle dans une petite circonférence*; eene vermaning, die zeker vreemd afsteekt bij de ruime lofspraak, welke door de *Noord-Star* aan de koninklijke boodschap is toegezwaaid, waarin de redenen, die tot het ontwerp aanleiding hebben gegeven, zijn ontwikkeld.

Wij zouden de beschouwingen van de *Noord-Star* onaangeroerd hebben gelaten, wanneer zij alleen tegen het ontwerp van wet waren gericht geweest. Ook wij kunnen niet zeggen, met het geheel van dat ontwerp weeten ingenomen te zijn; maar vermits de *Noord-Star* het gezigtspunt zelve bestrijdt, waaruit dat ontwerp is voortgevloeid, achten wij ons verplicht, onze tegenbedenkingen kortelijk te doen gelden.

Het is eene heillooze factie, en niet de drukpers, die ongerustheid, wantrouwen en oneerigheid heeft doen geboren worden: de dwepzucht van kwaadwilligen, niet de drukpers, moet aangegrepen worden. Het zou zeker vreemd zijn, te beweren, dat de drukpers de oorzaak is van een kwaad, tot welks voortbrenging en verspreiding zij slechts als werktuig heeft gediend. Maar even ongerijmd ware het, het misbruik van dit werktuig, strafeloos te doen voortduren. De factie, als zoodanig, de dwepzucht van kwaadwilligen, laten zich niet onmiddellijk aangrijpen; men kan alleen de middelen beteugelen, door welke zij kwaad sticht. Niet de drukpers, het bloote werktuig, wordt bij de grondwet verantwoordelijk gesteld, maar zij die, door middel van de drukpers, de regten der maatschappij of der particulieren krenken. Deze verantwoordelijkheid is, bij de thans bestaande wetgeving, niet behoorlijk gehandhaafd, en wij hebben ons verheugd, dat de Regering eener stap heeft gedaan, om orde en rechtsbeginselen te herstellen waar wetteloosheid heerschte.

De drukpers heeft oneindige diensten juist bij deze gelegenheid bewezen; aan haar hebben wij het te danken, dat alle de bedoelingen der factie bekend, alle hare pogingen onder onze oogen geschied, dat onze wijze Monarch tot de vertegenwoordigers van zijn volk heeft kunnen spreken, gelijk hij gedaan heeft. Den eigenlijken zin dezer laatste woorden betuigen wij niet te vatten. Moet het beteekenen, dat wij aan het kwaad, door de drukpers berokkend, de verklaring verschuldigd zijn door den Konink? Hoe veel wij ook met die verklaring op hebben, wij kunnen daarvoor het kwaad niet zeggen, hetwelk er aanleiding tot dat het hebben, dat de drukpers aanspraak heeft op onze schatting, als het geschiktste middel, om de gedachten der vorsten, niet slechts aan de vertegenwoordigers des volks, maar aan alle zijne onderdanen over te brengen? Wij hebben er niets tegen, niets met, bij het erkennen van hetgeen de drukpers lijdelyk heeft voortgebracht, niet over het hoofd zie, hetgeen zij, even lijdelyk, aan kwaad heeft gewerkt. Of zij ons met alle de bedoelingen der factie heeft bekend gemaakt; of alle pogingen zelfzelve door haar zijn geschied, kunnen wij niet betwijfelen, maar niet volledig beoordeelen, zoo lang de wezenlijke bedoelingen der factie nog niet geheel zijn ontmaskerd. Dit alleen kunnen wij met zekerheid bepalen, dat de drukpers het meest geschikte werktuig is geweest, om de bedoelingen en pogingen der factie in de wereld te verspreiden en te bevorderen. Maar wij kunnen ons evenmin verheugen over de stoutheid, waarmee de factie zich van de drukpers heeft bediend, als wij ons mogen verblijden over het ontwerp, dat de drukpers, als een werktuig, te gebruiken, en te bevoorrechten.

(*) De spoedig geplaatste van dit artikel strekke den geleerden inzender ten blijken van den prijs, welke wij op zijne bijdragen stellen.

De Redactie.

staat van brand, om daardoor in de gelegenheid te zijn gesteld van ons door het blusschen van denzelfden verdienstelijk te maken, of ook slechts de grootheid van het gevaar te leeren kennen, hetwelk men had moeten afwenden; maar hetwelk men verzuimd had, bij tijds te keer te gaan. De factie, althans een gedeelte der factie, heeft, wij erkennen het, nog andere geduchte wapenen, om haren invloed te doen gelden; maar, zonder de drukpers, zoude zij niet zoo zijn geslaagd, als het haar nu gefukt is. Door de drukpers is de zoogenaamde *Emie* tot stand gebracht; door haar heeft zij zich eenen aanmerkelijken aanhang weten te verschaffen en ook op die gemeederen kunnen werken, welke aan den invloed van geheime kasperijen waren onttrokken gebleven. Hetgeen de *Noord-Star* van bedekte woelingen schijnt te duchten, zou dan alleen plaats kunnen hebben, wanneer de vrijheid der drukpers geheel onderdrukt ware: dit echter begeert niemand. Allen echter wenschen, dat die factie niet de mond gesnoerd, maar de gelegenheid ontnomen worde om wonden te slaan, die het staatslichaam tot in den hartader treffen. Dat dit voornamelijk heeft plaats gegrepen, sedert de drukpers meer vrijheid is gegeven, de werking van het regt verlamd en de straffeloosheid tot wet is verheven geworden, zal geen onbevooroordeelde ontkennen.

De onderscheiding tusschen vrijheid der drukpers, en het misbruik derzelve moet de bekommring der *Noord-Star* verhoogen, als had zij zich, van hare zijde, onder eene meer beperkende wetgeving, niet zoo vrij, als dit nu heeft kunnen geschieden, over den stand der zaken kunnen uitlaten. Neen, een eerlijk hart, dat door een vrijen mond spreekt, behoeft niets te schromen, wanneer het rede is van miltzucht, twiststokerij en koningshaat tegen te gaan; van de ware beginselen van vrijheid door, en verantwoordelijkheid voor de wet te herstellen. Wij kunnen ons evenmin vereenigen met het zeggen: *Bij ons zou de volksgeest niet die opwekking gevonden hebben, waartoe de drukpers zoo veel heeft bijgedragen.* Wij zouden het kunnen beamen, wanneer, alleen uit de overmaat van het kwaad, het goed moest voortkomen; maar nu, zoo lang wij aan den geest der Nederlanden natië nog niet vertwijfelen, kunnen wij dit niet.

Maar heeft het Bestuur sedert de maand Mei eene poging gedaan, om de wet, op dat tijdstip uitgevaardigd, te handhaven? Neen! er is geen proef zelfs genomen. Hoe kan men dan nu needs een onbetrouwbare klagen? Het is wellicht al heeft de drukpers verlaagd, om misneegen, godsdienst, partijchap en opstand te doen geboren worden. Is dit dan, dat heeft de uitvoerende magt het zich zelve te wijten. Vermits de onderscheidene artikelen uit de wet van 16 Mei 1829, het strafwetboek aangehaald, welke daaromtrent genoegzame verboden zouden opleveren. Wij willen er hier niet over twisten, of sommige der aangehaalde artikelen niet op eenige geschriften of uitdrukkingen in dezelve hadden kunnen toegepast worden. Dit moeyelijk te beoordeelen, wanneer er niet van bepaalde gevallen gesproken wordt; maar wij meenen het daarvoor te mogen houden, dat onderscheidene misdrijven, op dit oogenblik, door middel van de drukpers, strafeloos kunnen worden gepleegd.

Houdt men dit in het oog en bedenkt men, hoe de factie zich beroemt, de wet van Mei 1829 aan de wagen te hebben ontrukkt (*arraché*); hoe zacht de wet is, hoe zij zelfs de werking der openbare justitie belemmert, dan zal het wel niet noodig zijn, verder te betoogen, dat er dringende noodzakelijkheid bestaat, om de wetgeving op de drukpers te herzien, en daaraan als ware een nieuw leven te schenken. Wij laten het daarbij aan anderen over te beoordeelen, of het edelmoedig zij de regering te beschuldigen, dat zij geene vervolgingen hebbe ingesteld, wanneer haar, nog zoo lang niet geleden, te laat is gelegd van onbedachtzaamlijk zoodanige vervolgingen te hebben veroorzaakt, zoo de openbare van justitie mogen hebben nagelaten de wet te handhaven, men vergeete niet de herhaalde en onbeschofte aanvallen, waaraan zij in de dagbladen zijn blootgesteld geweest, die in de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn herhaald, en zelfs door eenige van de Commissarissen des Konings, waarschijnlijk met eenige voorbedacht, zijn bevestigd. Waarlijk, onder zulke omstandigheden moest aan de ijverigsten de moed benomen worden, om de toepassing der wet in te roepen, en zich bloot te stellen aan de onzekere uitspraak van regters, welker gewetensvrijheid men dagelijks door hoon en beschimping heeft trachten te overheerschen.

Wij hopen, dat de Regering en de Staten-Generaal deze tegenbeschouwingen in overweging mogen nemen, en voortgegaan door eene droevige ondervinding, met gemeenschappelijk overleg, den onzekeren rechts-toestand zullen doen ophouden, die, in dit

opzigt, op ons vaderland drukt, Dan alleen kan de taugelloosheid worden afgewend, die de natie inwendig verteert, en een der middelen is geweest, waardoor zij op den rand van een' afgrond werd gevoerd.

ALLERLEI.

Van den Nederlandschen landaard sprekende, zegt de Pradt er gens: « le calme fait son bonheur. » In eene zijner redevoeringen, gehouden in de zitting van 1828 en 1829, zeide de heer de Bruckere: « un calme parfait est l'apanage du despotisme. Derhalve zal dan ook wel de opmerking van den heer de Pradt niet waar zijn in de oogen van zynen liberalen confrère, en men moet bekennen, dat de laatste zijn best heeft gedaan, om er de kalmte buiten te houden.

Indien het gezegde van den heer de Bruckere waar is, dan moet omgekeerd ook waar zijn: hoe meer leven en rumoer, hoe grooter vrijheid; maar dan hebben wij ook nooit meer vrijheid gehad dan in het afgevoenen jaar. Leest intusschen de bladen der factie en zij zullen u leeren, hoe gij onder slaven-ketenen hebt gezocht.

Een der districts-commissarissen, tevens volksvertegenwoordiger, zou den minister van binnenlandsche zaken bij zekere gelegenheden het antwoord: « wanneer het lid der Staten Generaal bijden districts-commissaris aan de deur. » De minister zou kunnen wringen: « of omgekeerd het lid der Staten Generaal aan de deur blijft, wanneer de districts-commissaris zijne functien aanvangt. » Ware het antwoord bevestigend, hoe gelukkig zoude ons vaderland zijn van mannen te bezitten, die zich zoo behendig in alle plooijen weten te wringen!

In de Nijmeegsche Courant van den 15den dezer, komt eene bekendmaking voor van K. P. J. VAN DEN CHEIJN, Lid der Provinciale Staten van Gelderland, Regter ter Instructie van het Kwartier van Nijmegen, en Raadslid dien zelve stad. Wij vinden dit een, in vele opzichten, curieus stuk; Het is een model van duisterheid, bombast, tegenstrijdigheid en zelfverheffing, en wapenaar de steller van dat sink, in zijne opgenoemde betrekkingen, steeds eene gewisachtige taal heeft gevoerd, wenschen wij de veranderingen, waarin Z. Ed. spreken moet, geluk, dat Zijn Eds. tijd van pensioen nabij is. Regt te hebben op pensioen zal toch wel de bedoeling van het slot van Zijn Eds. bekendmaking zijn.

Wij zullen, ten zij iemand de door ons aangetoonde beschuldiging in twiifel moet maken, dat de heer van den Cheijn ontleeding van dit stuk, en de wijze waarop hij hetzelve volzinnen van den opsteller afgeleiden regels bevat, zonder ander rust-teeken dan komma's, dat de heer van den Cheijn spreekt van een dertigjarig leven, dat wijgtmatig vlekkeloos (wat is dat toch?) was, en Zijn Ed. zich zeiven mannelijke zelfstandigheid, ware vaderlandsheide en moed, toekent. Dit alles zal dus wel waar zijn; de man zegt het zelf! In den eenen regel verklaart de heer v. d. G. dat hij niet tot de petitionerende Vaderlanders behoort; in een anderen noemt hij zich een ambtenaar, tot de Godsvereerende gezindheid (wij wisten niet, dat dit eene Godsvereerende gezindheid was) der zoogenaamde Petitionerissen behorende. Eindelijk spreekt Z. Ed. ook, op zijne wijze, rond Geldersch.

Rond Geldersch is eene taal, welke slechts voor éene uitlegging vatbaar is: de verklaring in kwestie is voor vele en — zoo men wil — ook voor goede uitlegging vatbaar; zij is dus geene rond Geldersch verklaring, in weerwil van het gezag des heeren v. d. G. die eene taal eischt, waaraan zelfs onze Koning eerbied is verschuldigd!

Dan reeds genoeg van dit prul-schriftje. Indien iemand zich goedzaakt met, zich in het publiek te verdedigen, dan doe hij het met duidelijke, verstaanbare taal, of, zulks niet kunnende, late hij zijn opstel eerst eens door een of ander beter onderrigten man zien.

Indien de heer van den Cheijn dit ook gedaan, wij zouden, in de Nijmeegsche Courant van 15 dezer, wat minder van *madderonnen*, *echter deuren*, *trouwtrollen roem* en dergelijke zottenrijen meer lezen, en zijne zoogenaamde verdediging zou er niet minder om zijn.

Dixt.

WETENSCHAPPELIJKE EN LETTERKUNDIGE BERIGTEN.

E. De Nederlandsche Raadselvriend. Een zeventienderdtal uitgezochte raadsels, onderhoudend, leer-

zaam en zedelijk. Toegewijd aan de beschaafde jeugd. Te Amsterdam bij G. PORTFELJE, in Kl. 8°, 130 bl. Prijs. 10, 90

I. Volgens sommiger gevoelen, zijn deraadsels nagenoeg zoo oud als het menschelijke geslacht zelf. Over derzelver nuttigheid is het gevoelen zeer verdeeld; doch daarin stemmen de verschillende gevoelens overeen, dat, van de tien raadsels, welke men hoort opgeven of leest, naauwelijks drie wel gevonden zijn. Dit, op den voorgrond stellende, zouden de 700 hier aangekondigde, uit de natuur dezer stoffe, niet meer dan ruim 200 welgevondene raadsels kunnen bevatten. Wij hebben het geduld niet gehad, om, van n°. 1, tot en met 700, onafgebroken de raadsels te lezen; doch genoeg zagen wij er van, om te kunnen zeggen, dat een reductie tot op $\frac{1}{3}$ van het volumen de kwaliteit van dit boekje niet zou verminderen. Sommige der raadsels zijn of voor eene volledige oplossing vatbaar, terwijl weer anderen naauwelijks den naam van Raadsel kunnen dragen. De ruime verzameling laat echter ieder zijne keuze vrij, en zeker is het, dat deze verzameling voor de beschaafde jeugd (aan welke zij is toegewijd) een onderhoudend, leerzaam en zedelijk geschenk is, in weerwil der aanmerking, met welke wij deze aankondiging begonnen.

Aan de Redactie der Bredasche Courant.

AMSTERDAM, den 15 Januarij 1830.
In n°. 3 van uw geacht dagblad, trof ik eene zinnede aan, welke mij aanleiding tot het schrijven dezer weinige regels gaf. De schrijver van het fragment uit het dagboek eens reuande spreekt van den tijd, toen de Luikenars, volgens W. Scott, het Hoogduitsch spraken. Ik weet niet, of dit vermelding op historische waarheid gegrond is; maar opmerken zal ik, dat in het patois der Luikenars, of het zoogenaamde Luikerwaalsch, vele woorden voorkomen, welke de grootste overeenkomst met het Hollandsch of Nederduitsch hebben. Een nagenoeg zessigtigste lijst, welke ik in die gewesten leverde mij daarvan menig voorbeeld gaf; doch niet tot de letterkundigen behorende, hield ik mij noch met de opteekening derzelve, noch met opzettelijke naspingen daarvan aangaande bezig, en het weinige, wat ik daarvan thans nog zeggen kan, is enkel de vrucht mijner herinnering. Ik laat hier eenige der aan mijn geheugen niet ontsnapte woorden volgen, misschien vindt een daartoe meer bevoegd onderzoeker, dat eené aanleiding, om over dit, voor onze letterkunde niet ongebruikelijk, onderwerp iets uitvoerigers en beters te leveren.

Nederduitsch.	Kraan.	Luikerwaalsch.	crane.	Nederduitsch.	mand.	Luikerwaalsch.	mande.
	dreef. (laan)		dreze.		bleek. (kleur)		bleek.
	flaauw.		flouw.		drinkgeld.		trinkkel.
	lip.		lip.		zuur.		suur.
	wal.		wal.		koek.		koek.
	snuif.		snuif.		mossel.		most.
	potkaas.		potkaese.		verantw.		zoma.
	schrijfwerker.		schrinier.		dank (dankzeggen)		hakk.
	pakhuis.		pakhuse.		weide.		badde.
	trechter.		trefter.		stoppen.		stuppen.
	mem (boersch woord voor moeder)		ahafie.		stroot.		stuppen.
	aanhechten.		ahafie.		kat.		kat.
	kat.		kat.		snapper.		snapper.

Opmerkelijk is het nog, dat vele constructien in het Waalsch Nederduitsch zijn: zoo heb ik, bijv. *la main*, *le pied*, *la tête*, *le nez*, enz., maar *la main*, *le pied*, *la tête*, *le nez*, *habie*, enz., hooren zeggen.

Ik herhaal hier den wensch, dat dit weinige aanleiding moge geven tot eene volledige behandeling dezes onderwerps, heb ik de 4^e intusschen de eer, mij met hoogachting te ontsagen.

Uw D. Dr. D. D. G. M. S. D. G.

NIEUWE KRUIDTUIN IN INDIË.

De engelsche geleerden gaan altijd met ijver voort in het doen van menigvuldige nazoeakingen, in de nieuw ontdekte gedeelten van de Engelsche bezittingen der Indien, de vrucht van den landbouw te bevoordelen. Onlangs hebben zij, tusschen de Ganges en de Jutha, eenen nieuwen kruidtuin aangelegd, ten einde daarin die planten te verzamelen, welke nuttig zoude kunnen zijn aan Europa over te brengen. Ten gevolge hiervan, is er, voor de eerste maal, een terrein uitgezocht, dat 9300 voet boven de oppervlakte der zee ligt, en zoodang aan de noordzijde blootgesteld is, dat de temperatuur van het zuiden van het vaste land gurek

den de planten, die men reeds overgebragt heeft, bemerkt men er eene *daphne acutiloba*, die in de Nepol dient, om papier te maken; een heester, de *symplocus racemosa*, waarvan de schors tot verfstof gebruikt wordt; eene soort van korno, van de middelste bergvlakte van Asia overgebragt, alwaar het op eene hoogte van 10,000 voeten welig groeit; en eene soort van garst, *hordeum celeste*, genaamd, dat op de Himalajische gebergen voortkomt, op eene hoogte van 12,000 voeten. Deze kornsoorten worden in de maand October gezaaid, en komen op het einde van April tot rijpheid.

(Globe.)

IJZEREN WEG.

Men heeft het plan gevormd, om tussehen Edinburg en Glasgow eenen dubbelden ijzeren weg aan te leggen, waardoor men in drie uren tijds, door middel van stoomrijtuigen, van de ene stad tot de andere zoude kunnen komen.

Een dergelijke weg bestaat tussehen Manchester en Liverpool, en heeft ongeveer 7 1/2 millioenen guldans gekost; men rekent, dat de nieuw geprojecteerde weg slechts het derde van deze som zal kosten.

(Globe.)

A.DVERTENTIEN.

DE BESTUURDERS van het Departement Natuurrkunde der Maatschappij Felix MERITIS betuigen door deze hunnen danstijds onderscheidene Personen, die iets hebben toegebragt, om aan hunne uitnodiging, in dato 6 Mei jl., gevolg te geven. Zij hebben van de aangeboden Werktuigen eenige aangekocht, vervaardigd door den Heer A. VAN EMDEN, Instrumentmaker alhier, welke aan de vereischten beantwoordende zijn bevonden.

In het is, met overleg van Heeren Commissarissen der Maatschappij, dat zij op nieuw alle *Wis- en Natuurrkundige Instrumenten*, binnen dit Koninkrijk woonachtig, uitkoopten, om vóór den 30sten September 1830, eenige *Werktuigen*, hetzij van eigene vinding of volgens voorschift van andere vervaardigd, aan hen in te zenden. — Zullende van de aangeboden Werktuigen, het beste en keurigst vervaardigde en meest toekomende voor de *Maatschappij* aangekocht worden.

Daarvandaan moeten, voor of op gemelden datum, de *Werktuigen* zenden aan den Secretaris van gemeld Departement, den Heer A. VAN DER VOORT, wonende op de Heerengraach bij den Amstel, n. 10, op dezelfde *Wijze en Voorwaarden* als bij de vorige oproeping is bepaald geweest. Zullende de beoordeeling in den loop der maand October 1830 geschieden.

J. VAN OOSTERWIJK BRUIJN, President.

Amsterdam,

In kennisse van mij,

den 2den December 1829.

R. HOLJMAN, Commissaris.

AMORTISATIE SYNDIKAAT.

A. D. M. H. A. VAN DER DOMEFENE

W. E. G. E. N, V. A. A. R. T. E. N, enz. 1ste Ressort.

AGENTSCHAP te BREDA.

M. S. M. I. T. S., Agent van het Domein te Breda, zal op Maandag den 22sten Februarij 1830, vóór den 10 uren, ten stadhuis van Breda, en ten overstaan van den heere Burgemeester derzelve stad, publiek, voor een tijdvak, expirerende den 31sten Maart 1831, AANBESTEDEN: het gewoon onderhoud der G. R. O. T. E. W. E. G. E. N van de 1e klasse, en verder

1o. Behorende objecten, in het ressort van genoemde Agentschap, welke in vijf afzonderlijke perceelen, te weten: ten eerste de G. R. O. T. E. W. E. G. der 1e Klasse No. 3, gedeelte van de Antwerpsche poort der Stad Breda, tot de Boschpoort der Stad Breda.

2o. De G. R. O. T. E. W. E. G. der 1e Klasse No. 3, gedeelte van de Antwerpsche poort der Stad Breda, tot de Limiet scheiding der Provincie Noord-Brabant en Antwerpen.

3o. De G. R. O. T. E. W. E. G. der 1e Klasse No. 7, gedeelte van de Moerdijk tot de ontmoeting van den grooten weg No. 3, bij den Johnis No. 4, of de Stad Breda.

4o. De G. R. O. T. E. W. E. G. der 1e Klasse No. 8, gedeelte van den grooten weg der 1e Klasse No. 3, in den Teteringsen nijk, ten de Maasdijkche brug of Limietscheiding der Arrondissementen Breda en Bosch.

5o. De G. R. O. T. E. W. E. G. der 1e Klasse No. 5, en 7, op den grooten weg der 1e Klasse No. 3, de W. E. G. B. R. U. G. te Breda, het N. B. B. R. I. K. N. E. S. en V. E. R. H. U. I. S. aan het oud

Maasje, benevens de W. E. G. R. P. O. N. T. aldaar, met alle toebehooren, behorende objecten, en de Maasdijkche brug, den Koninkrijken en Bestrekken teggen ter lezing, ten Kantore van den Administrateur der Domeinen in het 1ste Ressort, te Breda, en den Agent van het Domein te Breda, in het lokaal van het Provinciaal Gouvernement te Breda, ter Secretarij van de Herlogenbosch en Breda, en vóór de Bosch, in het Koninkrijck van Breda, te Driften, bij G. Brands, te Raamsdonk bij P. Verhulst, Opzetter van den Waterstaat, te Gorinchem, bij G. T. Lobregt, te Werkendam in de Zwaan, te Terheijden bij G. van Lommel, te Moerdijk bij M. van Lommel, te Bergen op Zoom bij A. van Doff, te Breda bij L. Oers, P. Aartsma, en de Wed. Verhulst, te Rijsbergen bij Van den Eeder, en te Zundert bij P. Hermans.

Zullende de nadere informatien te bekomen zijn, zoo ten Kantore van den Agent te Breda, als bij de Opzitters J. L. U. T. E. N, te Terheijden, en W. A. L. E. S. O. N. te Rijsbergen, den 14 Januarij 1830.

De Agent voornemd,

M. S. M. I. T. S.

Mr. L. B. E. E. N. S., Notaris te Breda, zal op Maandag den 22sten Februarij 1830, vóór den 10 uren, ten stadhuis van Breda, en ten overstaan van den heere Burgemeester derzelve stad, publiek, voor een tijdvak, expirerende den 31sten Maart 1831, AANBESTEDEN: het gewoon onderhoud der G. R. O. T. E. W. E. G. E. N van de 1e klasse, en verder

1o. Behorende objecten, in het ressort van genoemde Agentschap, welke in vijf afzonderlijke perceelen, te weten: ten eerste de G. R. O. T. E. W. E. G. der 1e Klasse No. 3, gedeelte van de Antwerpsche poort der Stad Breda, tot de Boschpoort der Stad Breda.

2o. Eene pas nieuw opgebouwde H. U. I. Z. I. N. G. E., voorheen twee Huizen geweest zijnde, staande naast de eerstgemelde H. U. I. Z. I. N. G. E., en

3o. Eene zeer aanzienlijke H. U. I. Z. I. N. G. E., met een fraaie T. U. I. N., voorzien van vijf Vruuchtboomen, gelegen binnen Breda, in de Karrestraat, Wijk B. n. 6, verhuurd tot 1 Mei aanstaande, a. 7,400 00 00 jaars.

Zijnde intusschen voorschreven H. U. I. Z. I. N. G. E. N, B. I. E. R. B. R. O. U. W. E. R. I. J. enz. uit de hand te K. O. O. E., waaromtrent men tot het bekomen van nadere informatien, kan adresseren aan de Eminentie, Meyrouw de Weduwe J. G. L. L. E. M. A. N. S., te Breda, of ten kantore van genoemde Agentschap. Brieven franco.

TE HUUR.

OM TERSTOND TE AANVAARDEN.

Eene aanzienlijke en welbetimmerde H. U. I. Z. I. N. G. E., met K. O. E. T. S. H. U. I. S., S. T. A. L. L. I. N. G. en T. U. I. N., alsmede twaalf zoo boven als beneden K. A. M. E. R. S., K. E. U. K. E. N., K. E. L. D. E. R., Z. O. L. D. E. R., en andere verdere somptueuse ten.

Nadere informatie te bekomen, onder letter L, van den Agent dezer. Brieven franco.

G. R. O. O. T. E. R. E. N. S. T. A. B. I. N. E. T.

P. A. N. O. R. A. M. A.

J. B. VAN HOESTENBERGHE, Gemelde heeft de eer, het kunstzoekend publiek te begroeten, dat de P. A. N. O. R. A. M. A., hetwelk nog nimmer alhier is ten verlichting gesteld geweest, door de eerste schilders van het Dierenaarsgenootschap vervaardigd is, zijnde hetzelfde ook, bijzonder op de zeldzaamste wijze zamenstelling, in alle hoofdsteden van Europa, te zijn het grootste bewondering beschouwd geworden. Tot de bezigtiging van dat, in 1829 vervaardigd kunstwerk, met G. A. Z. verlichte P. A. N. O. R. A. M. A., is alle Maandag, stant tot 9 uren, gelegenheid, in het *Nederlandsch Koffiehuys* bij J. VAN DEN BRINK. Men zal voor de goede verwarming der zaak, het hoorlijk zorg dragen. De Entree is slechts 25 cents ieder persoon, en kinderen beneden de 12 jaren betalen 15 cents.

Boyengemelde beveelt zijn kabinet in de attentie van het vertrouwende, dat zijn kort verblijf alhier velen die hem op prijs weten te stellen, met bewondering en met alle lof van hetzelfde zullen doen spreken.